

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

VN/24501/2020

Asia: Rahapelitoiminnan tuottojen vähenemisen vaikutus sivistystoimintaan

Sivistystyönantajien lausunto selvitysryhmälle

Keskeiset viestit

- **Rahapelitoiminnan alenevien tuottojen kompensointi on ensiarvoisen tärkeää**
- **Rahoituksen tulee olla tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti käytettyä**
- **Veikkausten tuottojen vähentyminen johtaa myös epäsuoriin leikkauksiin**
- **Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoituksen tulee tulla valtion budjettivaroista**
- **Rahapelituottojen väheneminen on tieteelle kohtalokasta, mikäli niitä ei kompensoida**
- **Kulttuurilaitosten osalta on välttämätöntä löytää kestävä ratkaisu rahoituksen turvaamiseksi**

Yleistä

Sivistystyönantajat ry (myöhemmin Sivista) lausuu ystävällisesti rahapelituottojen yhteiskunnallista merkitystä arvioivalle selvitysryhmälle. Sivista pitää rahapelitoiminnan tuottojen vähenemistä tärkeänä tarkasteltavana asiana, jolla voi olla isot ja laajat vaikutukset yksityismuotoisten vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen toimijoihin. **Rahapelitoiminnan alenevien tuottojen kompensointi on ensiarvoisen tärkeää mm. liikunta-, taide- ja kulttuurialan elinvoimaisuuden kannalta.** On selvää, että moni ala tai oppilaitos ei kestä enää koronan jälkeen uusia leikkauksia, jolloin vaarana on toiminnan heikkeneminen tai loppuminen.

Samalla on huomattava, että rahoituksen tulee olla tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti käytettyä. Sivistan jäsenillä ei ylimääräistä hallintoa ole ja resursseja käytetään tehokkaasti. Sivista katsookin, että rahoituksen saajia on arvioitava tiukemmin ja katsottava, minkä verran on sellaisia

toimijoita, joiden toiminnassa ei ole tapahtunut mitään kehitystä tai mitkä toimijat eivät käytä resursseja tehokkaasti.

Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetuksen osalta rahoitus tulee budjettirahoituksen puolelta, muuhun toimintaan tarkoitettuja harkinnanvaraisia avustuksia lukuun ottamatta. Rahoitus on niukkaa ja moni taiteen perusopetuksen ylläpitäjä on edelleen valtionosuusrahoituksen ulkopuolella. Taiteen perusopetuksessa on huolta siitä, että rahoitus niukkenee entisestään, jos veikkausrahoituksen puolelta lisäjakajia tulee budjettirahoituksen puolelle.

Rahapelitoiminnan tuotoilla rahoitetaan myös Taiteen perusopetusliiton ja sen jäsenliittojen toimintaa. Heille kysymys on kriittinen, sillä veikkaustuottojen avulla rahoitetaan suurinta osaa heidän budjetistaan. **Mahdolliset muutokset tulisikin sekä alan edunvalvonnan kannalta että taiteen perusopetuksen ylläpitäjien näkökulmasta katsottuna kompensoida täysimääräisesti.** Jo nyt minimaalisilla resursseilla oleva toiminta vaarantuu, mikäli valtionavustuksen taso laskee nykyisestä.

Vapaa sivistystyö

Vapaassa sivistystyössä toimivien toimijoiden valtion rahoitus ei riitä kustannusten kattamiseen. Monet järjestöt ovat kohdentaneet veikkausvaroista tulleet tuet vapaan sivistystyön koulutuksiin osana omarahoitustaan. **Veikkausten tuottojen vähentyminen johtaa siten myös järjestöjen vapaan sivistystyön koulutus- ja vapaaehtoistoiminnan leikkauksiin.**

Opintokeskukset ovat osa vapaata sivistystyötä. Opintokeskusten yhdessä järjestöjen kanssa järjestämään koulutukseen osallistuu vuosittain noin 350 000 osallistujaa. Koska opintokeskusten jäsenjärjestöissä on lukuisia veikkausvoittovaroista tuettavia järjestöjä, **veikkauksen voittovaroista jaettavilla järjestöjen avustuksilla on oleellinen merkitys järjestöjen toimintaedellytyksiin toteuttaa vapaan sivistystyön koulutusta yhteistyössä opintokeskusten kanssa.** Niukkenevat resurssit vaikeuttavat edelleen mahdollisuuksia vapaan sivistystyön koulutuksen järjestämiseen.

Rahapelitoiminnan tuottojen väheneminen näkyy myös valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskusten toiminnassa.

Valtakunnalliset liikunnan koulutuskeskukset ovat liikunnan ja urheilun monitoimitaloja. Ne toimivat laajasti eri liikunnan ja urheilukulttuurin eri sektoreilla. Näistä vapaa sivistystyötoiminta ja vastaava toiminta on saanut avustuksensa rahapelitoiminnan tuotoista. Vuonna 2021 tämä potti oli 18,2 miljoonan suuruinen, jolla rahoitetaan urheiluopistojen toteuttamaa vapaan sivistystyön koulutusta.

Urheiluopistojen järjestämän vapaan sivistystyön koulutuksen tarkoituksena on lisätä ja edistää kansalaisten liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa. Sivista arvioi, että urheiluopistojen toteuttamalle vapaan sivistystyön koulutukselle on ja tulee olemaan tulevaisuudessakin kasvavaa kysyntää. Urheiluopistot ovat jo vuosia tehneet merkittävästi enemmän opiskelijavuorokausisuoritteita verrattuna siihen, mikä on ollut valtionosuusrahoituksen vahvistettu opiskelijavuosimäärä.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten lakisääteinen vapaan sivistystyön koulutus tulee nähdä jatkossakin opetussuunnitelmaan perustuvana kansalaisten liikunta- ja urheilukasvatusta edistävänä koulutuksena. Koulutustoiminnalle tulee jatkossa turvata vähintään nykytasoinen ja tulevaisuudessa jatkuvan oppimisen uusia linjauksia ja toimintamuotoja tukeva, lähempänä todellista toteumaa oleva rahoituspohja. **Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuusrahoituksen varat koulutustoiminnan järjestämiseen tulee jatkossa osoittaa valtion budjettivaroista liikuntatoimen momentilta.**

Tiede ja tutkimus

Rahapelitoiminnan tuotoista on kohdistunut vuosittain yli 100 miljoonaa euroa tieteen edistämiseen. Summasta noin puolet on kanavoitunut Suomen Akatemian kautta tutkimusrahoituksena yliopistoille ja tutkimuslaitoksille. Tieteellisten seurain valtuuskunnalle on puolestaan osoitettu vuosittain noin 6 miljoonaa euroa. TSV:n toiminta tieteen ja tutkitun tiedon vastuullisuuden, saatavuuden ja korkean laadun puolesta on erittäin tärkeää niin tiedeyhteisöissä kuin kansalaisyhteiskunnassa.

Mahdollisten rahapeliteottojen väheneminen Akatemian tutkimusrahoituksessa ja TSV:n toiminnassa on kompensoitava. Hallitusohjelmassa, kansallisessa TKI-tiekartassa ja koulutuspoliittisen selonteon luonnoksessa on asetettu tavoite, että Suomen TKI-rahoitus nostetaan 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Valtaosa rahoituksesta on tarkoitus tulla yksityiseltä sektorilta, mutta myös julkista olisi nostettava rahoitustaan noin miljardilla. **Rahapeliteottojen väheneminen tieteelle ilman, että niitä kompensoidaan muulla rahoituksella, sotii suoraan linjauksia vastaan.**

Kansalliset kulttuurilaitokset

Kansallisten kulttuurilaitosten toimintamenoista huomattava osa tulee rahapelitoiminnan tuotoista. Esimerkiksi Kansallisgallerian kokonaisbudjetista noin 45 prosenttia muodostuu tätä kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut erillisen työryhmän pohtimaan kansallisten taidelaitosten tulevaisuuden rahoitusratkaisuja. **Ryhmässä on välttämätöntä löytää kestävä ratkaisu rahoituksen turvaamiseksi, muutoin näiden**

kansallisten laitosten toiminnan tulevaisuus näyttää hyvin vaikealta.
Selvitysryhmän työssä pitää kuulla ja kuunnella huolellisesti laitosten näkemyksiä.

Helsingissä 9.2.2021,

Sivistystyönantajat ry

Laura Rissanen
johtaja

Jussi-Pekka Rode
elinkeinopoliittinen asiantuntija

Sivistystyönantajat

- *sivistys-, koulutus- ja tutkimusalan työnantajajärjestö*
- *jäsenenä yli 330 oppilaitosta kaikilta koulutusasteilta*
- *yliopistot, ammattikorkeakouluja, ammatillisia oppilaitoksia, lukioita, peruskouluja, kansanopistoja, urheiluopistoja, kansalaisopistoja, opintokeskuksia, kesäyliopistoja, taiteen perusopetuksen oppilaitoksia kuten esim. musiikkiopistoja, koulutusvientiyhtiöitä*
- *jäsenet ovat säätiöitä, yhdistyksiä, osakeyhtiöitä tai julkisoikeudellisia laitoksia*
- *jäsenten palveluksessa noin 55.000 opetuksen, tutkimuksen ja hallinnon ammattilaista*

Yksityinen toimija opetuksen järjestäjänä

- *rekisteröity yhteisö (yhdistys, osakeyhtiö, säätiö)*
- *valtioneuvoston tai opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä järjestämislupa*
- *hoitavat laissa määriteltyä julkista koulutustehtävää*
- *julkinen rahoitus*
- *tarjoavat maksutonta koulutusta samalla tavalla kuin kunnat, kuntayhtymät tai valtio*
- *perivät muussa opetuksessa (mm. musiikkiopistot, kansanopistot) opiskelijamaksuja samoilla periaatteilla kuin kunnallisetkin oppilaitokset*
- *toimintaa ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi*
- *toimintaa ohjaavat sama opetuslainsäädäntö ja opetussuunnitelmien perusteet kuin muitakin koulutuksen järjestäjiä*